

Onko avoin tiede vaivansa väärti?

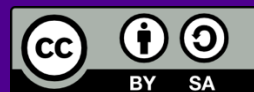
STKS-webinaari 27.11.2024

Avoim tiede yliopistokirjastojen palveluna ja osaamisena

Susanna Nykyri, YTT

Johtava asiantuntija (avoin tiede)

<https://orcid.org/0000-0002-5018-5176>

Creative Commons Attribution 4.0 International

Sisältö

1. Johdanto
2. Avoin tiede yliopistokirjastojen palveluna
3. Avoin tiede yliopistokirjastojen osaamisena
4. Esimerkkejä
5. Yhteenveto
6. Q&A

1. Johdanto

- Kirjastojen tehtävä on monipuolinen ja jatkuvasti kehittyvä, mutta niiden ydin on ollut ja oleva tiedon ja sivistyksen edistäminen kaikille. Yliopistokirjastoilla korostuu akateemisen tutkimuksen ja opetuksen tukeminen.
- Yliopistokirjastojen toiminnan arvot keskeisiä niiden tehtävän ja palveluiden kannalta. Keskeisiä toimintaa ohjaavia arvoja avoimuus, yhdenvertaisuus, luotettavuus, yhteistyö, innovatiivisuus – ja kestävyys (sis. taloudellisuus).
- Avoin tiede lisää tutkimuksen ja opetuksen läpinäkyvyyttä, saavutettavuutta ja vaikuttavuutta.
- Avoin tiede olennainen osa yhteiskunnallista vuorovaikutusta.
- Kirjastojen palvelut (sis. osaaminen, näkemyksellisyys) keskeisiä avoimen tieteen mahdollistajia!

2. Avoin tiede yliopistokirjastojen palveluna

- Jo tyypillisiä julkaisemisen, aineistohallinnan ja metriikan palvelut. Tuoreimpia oppimisen avoimuuden ja kansalaistieteen tuki, tutkimustuotosajattelun laajeneminen ja konkretisoituminen sekä tiivistyvä yhteys aineistohankintaan ja kokoelma-ajattelun murros.
- Avoimeen tieteeseen liittyvät palvelut edellyttävät usein monitoimijuutta – yhden palvelulupauksen takana useampi organisatorinen yksikkö (esim. tietohallinto, tutkimuspalvelut).
- Ulospäin näkyvät palvelut: koulutuksia, opetusta, työpajoja, henkilökohtaista neuvontaa, oppaita ja ohjeita.
- Lisäksi: analytiikkaa, visiointia, linjausten valmistelua, laaja-alaista yhteiskehittämistä.

3. Avoin tiede yliopistokirjastojen osaamisena

- Osaaminen substanssia ja pehmeitä taitoja (soft skills)
- Palvelumuotoilu, monitoimijaisen yhden palveluluukun koordinointi, strateginen suunnittelu ja visiointi, neuvottelu, johtaminen, opetus, koulutus, viestintä, julkaisuosaaminen, tiedepolitiikka, rahoituskäytänteet...
- Enenevästi erikoistuvaa ja monimuotoistuvaa – henkilöstö muodostuu hyvin erilaisista osaajista ja tehtävien vaativuus kasvanut. Yhteistä tehtäville? Ainakin metadata, avoin ja vastuullinen tiede.
(Avoin tiede keskittyy erityisesti tutkimuksen saavutettavuuteen ja läpinäkyvyyteen, vastuullinen tiede painottaa tutkimuksen eettisyyttä ja yhteiskunnallista vastuullisuutta.)
- Raja muihin yksiköihin liukuva – paljon ja enenevästi myös yhteistä
- Asiantuntijatyössä tyypillinen malli: Opimme työn kautta (70%), koulutuksissa (20%) ja verkostoissa ja yhteistyössä (10%). Avoimessa tieteessä? – Työ tehdään usein verkostoissa ja laajassa yhteistyössä & kouluttajana toimiessa oppii eniten.

4. Esimerkkejä

4.1 Data Steward –koulutus

4.2 Tampere University Press (TUP)

4.1 Datan hallinnan asiantuntija & Data Steward -koulutus

Mitä osaamista datanhallinnan asiantuntija tarvitsee?

- Datanhallinnan asiantuntijatehtävät ovat monipuolisia ja vaativat laajaa erityisosaamista: HTK, tutkimusetiikka, some-aineistot, tekoäly, tietoturva, tietosuoja, GDPR, sopimukset, tekijänoikeudet, aineistojen käsittely FAIR-periaatteita noudattavalla tavalla, it-ratkaisut, data-arkkitehtuuriin liittyvät asiat
- Datanhallinnan asiantuntijana toimiminen edellyttää muun muassa kykyä hahmottaa eri tutkimus- tai kehittämisprojektin datanhallinnan tarpeet ja *kehittää kestävä ja vastuulliset toimintatavat* niiden toteuttamiseksi.
- Datanhallinnan taidot ovat tutkimusorganisaatioissa myös oleellinen osa tiedekasvatusta, digisivistystä, tietoon perustuvaa päätöksentekoa ja jatkuvaa oppimista.
- Datanhallinnan asiantuntijoiden moninaistuvat roolit näkyvät myös nimikkeissä.

Creative Commons Attribution 4.0 International

Miten kerryttää sitä? (Data Steward)

- Aiempi osaaminen tutkijana ja/tai tutkimuksen tuen tehtävistä hyvä pohja
- Tekemällä laaja-alaista yhteistyötä + alussa ns. mestari-kisällimalli
- Luomalla uudenlaista täydentävää ja syventävää koulutusta ja kouluttautumalla
 - 3/2025 alkava Data Steward -koulutus:
<https://www.tuni.fi/en/study-with-us/tautree-data-steward>
 - Taustaksi AVOTT-työryhmän loppuraportti: [Advancing RDM Careers: A Framework for Expert Education in Finland \(zenodo.org\)](#)
- Verkostoitumalla!!

4.2 Tampere University Press - tiedekustantaminen

- Ks. <https://edition.fi/tup>
- Julkaisuprosessin hallinta – sis. toimitustyö, vertaisarviointi, tekstin muokkaus...
- Avoimen tieteen periaatteet
- Teknologinen ja metadattaosaaminen
- Markkinointi ja viestintä
- Hallinnollinen ja taloudellinen osaaminen
- Oman osaamisen rajat
- Sis. paljon neuvontaa, yhteistyötä, sopimista

Miten kerryttää sitä? (TUP)

- Aiempi osaaminen erit. tiedejulkaisemisen asioista hyvä pohja
- Kouluttautumalla (esim. Suomen tiedekustantajien liiton kurssi ja opintomatkat)
- Verkostoitumalla!!
- Yhteistyöllä
- Myös itseopiskelemalla (erit. vaaranpaikkojen ennakointi, ks. esim. Committee on Publication Ethics ([COPE](#)))

4.3 Haasteista?

- Digitaalinen transformaatio ja teknologinen kehitys
- Rahoitus ja resurssit
- Tekijänoikeudet ja lisensointi
- Monimuotoiset käyttäjäryhmät ja monimuotoistuvat tuotokset
- Viestintä ja markkinointi
- Pitkäaikaissaatavuuden varmistaminen
- Tutkijan ja tutkimuksen vastuullisen arvioinnin kehittäminen ja tukeminen
- Holistisuus

Po. Mahdollisuuksia kehittää ja ajantasaistaa palveluita ja osaamista!

5. Yhteenveto

- Avoin tiede ja tutkimus on hyvin tehtyä tiedettä ja tutkimusta.
- Vastuullisen AT:n mahdollistaminen edellyttää jatkuvaa sopeuttamista ja innovointia.
- Osaaminen? Sitä voi aina kerryttää – erityisesti yhdessä! :)
 - Yhteistyö ja verkostoituminen (AVOTT, STKS, FUN, Finn-Arma, LIBER, RDA, EUA, NWB, DMPkonsortio...)
 - Luottamus ja kollegiaalisuus
- Erikoistuminen edellyttää aina myös työnjakoa.

"Education is not preparation for life;
education is life itself."

– John Dewey (1893). *The Philosophical Review*, 2(6), 652-664.

(Haettu 26.11.2024: <https://archive.org/details/jstor-2176020/page/n13/mode/2up>)

Kysymyksiä? Vastauksia?

Kiitos!

susanna.nykyri@tuni.fi